

**Первомайський медичний фаховий коледж
Миколаївської обласної ради**

Затверджено

наказ директора від 28.11.2025 №307-н

ПРОГРАМА

атестації здобувачів освіти

за освітньо-професійним ступенем

фаховий молодший бакалавр

спеціальності Медсестринство

освітньо-професійна програма Акушерська справа

Ухвалено

на спільному засіданні робочих груп забезпечення
ОПП Сестринська справа, Лікувальна справа,
Акушерська справа

Протокол від 27.11.2025 №1

Програма атестації здобувачів освіти освітньо-професійного рівня «фаховий молодший бакалавр» за спеціальністю Медсестринство освітньо- професійна програма Акушерська справа / Укл.: Сімчишина Інна, Павлик Олена, Рачинська Ірина, Москаль Наталя-Первомайськ, 2025. —24с.

Укладачі:

Сімчишина Інна, заступник директора з навчальної роботи Первомайського медичного фахового коледжу Миколаївської обласної ради, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист.

Павлик Олена, голова ЦК основ медсестринства та терапевтичних дисциплін Первомайського медичного фахового коледжу Миколаївської обласної ради, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист.

Рачинська Ірина, голова ЦК акушерсько-гінекологічних та педіатричних дисциплін Первомайського медичного фахового коледжу Миколаївської обласної ради, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист.

Москаль Наталя, голова ЦК хірургічних дисциплін Первомайського медичного фахового коледжу Миколаївської обласної ради, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист.

Рецензенти:

Чекрижов Олег Володимирович- директор КНП «ПЦМБЛ»

Готка Віктор Володимирович- директор філії «Районний медичний центр»
КНП «ПЦМБЛ»

Коверний Олександр Олександрович - старший акушер пологового будинку
КНП «ПЦМБЛ»

Програму атестації розроблено відповідно до вимог законів України «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту», Стандарту фахової передвищої освіти за спеціальністю 223 Медсестринство для освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 08.11.2021р.№1202, освітньо-професійної програми Акушерська справа, затвердженої наказом по коледжу від 05.07.2022 р.№106, Положення про організацію освітнього процесу в Первомайському медичному фаховому коледжі Миколаївської обласної ради, Положення про порядок проведення атестації та екзаменаційну комісію у Первомайському медичному фаховому коледжі Миколаївської обласної ради.

АНОТАЦІЯ

Форма атестації

Атестація здобувачів фахової передвищої освіти освітньо-професійної програми Акушерська справа спеціальності Медсестринство здійснюється у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту (ЄДКІ). Навчальний заклад на підставі рішення екзаменаційної комісії присуджує особі, яка продемонструвала відповідність результатів навчання вимогам освітньо-професійної програми освітньо-професійного ступеню фахового молодшого бакалавра. Атестація здійснюється відкрито і публічно.

Вимоги до єдиного державного кваліфікаційного іспиту

Єдиний державний кваліфікаційний іспит спрямований на перевірку досягнення результатів навчання, визначених Стандартом та освітньо-професійною програмою. Рівень фахової підготовки встановлюється за допомогою різних за формою завдань і складається з таких компонентів:

- ліцензійний інтегрований іспит «Крок М», який оцінює рівень професійної компетентності із фахових дисциплін;
- практично-орієнтований іспит, який оцінює готовність здобувача до провадження професійної діяльності відповідно до вимог Стандарту шляхом демонстрування практичних компонентів професійної компетентності на реальному об'єкті або на моделі.

Практична частина включає дисципліни: «Внутрішня медицина», «Педіатрія», «Акушерство», «Гінекологія».

Політика атестації

Атестація здобувачів фахової передвищої освіти проводиться після завершення навчання на відповідному рівні освіти.

До атестації допускаються студенти, які успішно виконали всі вимоги навчального плану зі спеціальності Медсестринство освітньо-професійної програми Акушерська справа і не мають академічної заборгованості.

Студент зобов'язаний в повному обсязі оволодіти компетентностями – комбінацією знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» освітньо-професійної програми Акушерська справа спеціальності Медсестринство.

Успішним складанням Єдиного державного кваліфікаційного іспиту вважається успішне складання кожного компонента іспиту.

Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів освіти під час атестації:

- самостійне виконання практичних завдань без використання зовнішніх джерел інформації;
- списування заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів);
- виконання всіх завдань є обов'язковим.

Мета та завдання атестації

Контроль екзаменаційною комісією програмних результатів навчання та оцінка якості, сукупності знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих здобувачем освіти у процесі освітньої діяльності за освітньо-професійною програмою Акушерська справа, і встановлення фактичної відповідності рівня практичної підготовки до вимог Стандарту фахової передвищої освіти за спеціальністю Медсестринство для освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр».

Основні завдання атестації спрямовані на контроль програмних результатів навчання:

- комплексна перевірка та оцінка якості теоретичної та практичної фахової підготовки здобувачів освіти, шляхом проведення єдиного державного кваліфікаційного іспиту (інтегрований тестовий іспит «Крок М» та практично-орієнтований іспит з внутрішньої медицини, педіатрії, акушерства, гінекології);
- встановлення відповідності підготовки здобувачів фахової передвищої освіти вимогам Стандарту фахової передвищої освіти за спеціальністю Медсестринство для освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр»;
- прийняття рішення про присвоєння здобувачам освіти освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр»;
- розроблення пропозицій щодо подальшого поліпшення якості підготовки фахівців з відповідного напрямку підготовки (спеціальності, освітньо-професійної програми).

Порядок проведення атестації

Атестація для здобувачів освіти за освітньо- професійним ступенем «фаховий молодший бакалавр» спеціальності Медсестринство освітньо-професійної програми Акушерська справа проводиться у два етапи :

- ліцензійний інтегрований іспит «Крок М» - відповідно до затвердженої Міністерством охорони здоров'я Програми єдиного державного кваліфікаційного іспиту зі спеціальності «Медсестринство» на рівні фахової передвищої освіти та вимог ДНП «Центр тестування професійної компетентності фахівців з вищою освітою напрямів підготовки «Медицина» і «Фармація» при Міністерстві охорони здоров'я України» щодо організації та проведення ліцензійного інтегрованого іспиту;

- практично-орієнтований іспит, який проводиться за білетами, схваленими на засіданні методичної ради, що складаються з 3 комплектів завдань за кожною дисципліною і включають в себе ситуаційну задачу та практичний навик. До кожного білету включається одне питання з охорони праці в галузі.

Кожне завдання оцінюється за чотирибальною шкалою ("відмінно", "добре", "задовільно", "незадовільно") відповідним викладачем з даної дисципліни та головою екзаменаційної комісії або його заступником.

Виконання всіх екзаменаційних завдань з комплексного кваліфікаційного іспиту є обов'язковим. Незадовільна оцінка з одного з екзаменаційних завдань є підставою для виставлення незадовільної оцінки за іспит в цілому.

При підведенні підсумків враховується думка та оцінювання професійних компетенцій здобувачів освіти кожним із членів екзаменаційної комісії і виставляється загальна оцінка.

При цьому відмінна оцінка виставляється, якщо середній бал більший або дорівнює «4,5». Оцінка "добре" виставляється, якщо середній бал знаходиться в межах 3,5 — 4,4. Оцінка "задовільно" виставляється при середньому балі в межах 3,0 — 3,4.

Загальна тривалість комплексного кваліфікаційного іспиту — не більше 6 год.

Повторне складання (перескладання) комплексного кваліфікаційного іспиту з метою підвищення оцінки проводиться тільки згідно з рішенням апеляційної комісії. У випадку незгоди з оцінкою випускник має право подати апеляцію на ім'я директора коледжу. Апеляція подається в день проведення іспиту з обов'язковим повідомленням директора коледжу. У випадку надходження апеляції розпорядженням директора створюється комісія для розгляду апеляції. Апеляція розглядається протягом трьох днів.

Рішення екзаменаційної комісії про оцінювання рівня підготовки студентів, виявленого при складанні іспиту, а також про присвоєння студентам кваліфікації та видачу випускникам документів про фахову передвищу освіту приймається на засіданні комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь в її засіданні.

Здобувач освіти, який не склав атестацію або не з'явився на екзамен без поважних причин, відраховується з коледжу як такий, що виконав навчальний план, але не пройшов атестації. Повторно скласти атестацію дозволяється на контрактній основі в наступні терміни роботи екзаменаційної комісії протягом трьох років після закінчення курсу теоретичної та практичної підготовки.

Студентам, які не склали практично-орієнтований іспит з поважної, документально підтвердженої причини, директором може бути продовжений строк складання іспиту протягом терміну роботи екзаменаційної комісії поточного навчального року.

Критерії оцінювання професійних навичок

<i>Оцінка</i>	<i>Критерії оцінювання</i>
відмінно	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який виконує практичні навички різного ступеня складності (оволодів практичними навичками). Послідовно без помилок виконує хід практичної навички чи надає невідкладну долікарську медичну допомогу. Вміє спілкуватися з пацієнтами, визначає показання та протипоказання до виконання практичних навичок. Використовує всі допоміжні технічні засоби (пробірку, шприц, джут і т.д.); аргументує власну точку зору; володіє спеціальною термінологією; грамотно ілюструє твердження прикладами, результатами спостережень і досліджень; системно, логічно й повно викладає матеріал; не допускає фактичних помилок; володіє культурою мовлення.
добре	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який виконує практичні навички у правильній послідовності, але допускає помилки, які не впливають на кінцевий результат та стан пацієнта, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках. Без грубих помилок надає невідкладну долікарську медичну допомогу. Використовує допоміжні технічні засоби, володіє спеціальною термінологією. Вірно визначає показання, протипоказання до виконання практичних навичок.
задовільно	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який в процесі виконання практичних навичок допускає серйозні помилки, відчуває складнощі у простих випадках (відповідь неповна, допущені неточності, виробив практичні навички в мінімальному обсязі, не сформував вмінь), що може призвести до погіршення загального стану хворого. Не в повному обсязі визначені показання, протипоказання до виконання практичних навичок.
незадовільно	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не оволодів програмою (відповідь неправильна, послідовність виконання практичних навичок порушена, допущено суттєві помилки, які можуть негативно вплинути на стан здоров'я пацієнта чи призвести до виникнення ускладнення або стати причиною смерті хворого).

Критерії оцінювання ситуаційних задач

<i>Оцінка</i>	<i>Критерії оцінювання</i>
відмінно	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який розв'язує задачу стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки, у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкриває навчальний зміст, вміє його застосовувати в практичній ситуації, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією.
добре	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією, достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його використовує для розв'язання ситуаційної задачі, але при цьому йому не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаючи окремі неістотні неточності та незначні помилки.
задовільно	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст при розв'язуванні задачі, виявляє елементарні знання окремих положень та законодавчих актів. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
незадовільно	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом в достатній мірі, фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання, необхідні для розв'язання задачі.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

I. Програмні результати навчання, визначені ОПШ Акушерська справа за спеціальністю Медсестринство:

- РН 1. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для комунікації, ведення медичної та іншої ділової документації.
- РН 2. Застосовувати сучасні цифрові та комунікативні технології для пошуку інформації та документування результатів професійної діяльності.
- РН 3. Застосовувати основні положення законодавства в охороні здоров'я.
- РН 4. Вести медичну документацію за формами, встановленими нормативно-правовими документами.
- РН 5. Дотримуватися правил охорони праці та безпеки життєдіяльності.
- РН 6. Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуючись принципів професійної етики, толерантної та неосудної поведінки при здійсненні професійної діяльності, з урахуванням соціальних, культурних, гендерних та релігійних відмінностей.
- РН 7. Застосовувати паліативну компетентність при роботі з пацієнтами, їх оточенням, медичними та соціальними працівниками під час здійснення професійної діяльності.
- РН 8. Вживати заходи спрямовані на створення безпечного лікарняного середовища та дотримання лікувально-охоронного режиму, в інтересах збереження власного здоров'я та зміцнення здоров'я пацієнта .
- РН 9. Розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності та визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях і станах.
- РН 10. Вміти проводити підготовку пацієнта до лабораторних, інструментальних та інших досліджень, здійснювати забір біологічного матеріалу та проб, скеровувати до лабораторії.
- РН 11. Застосовувати лікарські препарати та медикаменти при здійсненні професійної діяльності.
- РН 12. Виконувати медичні маніпуляції та процедури відповідно до фахових протоколів, алгоритмів, включаючи надання послуг з первинної медичної допомоги в складі команди первинної медичної допомоги .
- РН 13. Надавати екстрену та невідкладну долікарську медичну допомогу.
- РН 14. Здійснювати заходи щодо збереження репродуктивного здоров'я населення з метою покращення демографічної ситуації.
- РН 15. Надавати консультативну допомогу та здійснювати навчання населення щодо здорового способу життя, наслідків нездорового способу життя, важливості збільшення фізичної активності та здорового харчування, вакцинації; забезпечувати реабілітацію реконвалесцентів та диспансеризацію пацієнтів.
- РН 16. Вживати заходи, спрямовані на специфічну та неспецифічну профілактику захворювань.
- РН 17. Вживати протиепідемічні заходи в осередку інфекційних та особливо небезпечних захворювань при здійсненні професійної діяльності.

РН 18. Дотримуватися правил ефективної взаємодії в команді для надання якісної медичної допомоги різним категоріям населення.

РН 19. Здійснювати взаємозалежні професійні функції з метою забезпечення якісної медичної допомоги населенню.

РН 20. Здійснювати обстеження вагітних, роділь та породіль, проводити оцінку результатів; виконувати алгоритм лікувальних дій, надавати екстрену та невідкладну допомогу, керуючись нормативними документами.

РН 21. Проводити серцево-легеневу реанімацію новонародженим.

РН 22. Надавати першу медичну та долікарську допомогу в осередках надзвичайних ситуацій у мирний і воєнний час, працювати у складі бригад і загонів невідкладної екстреної медичної допомоги в осередках масового ураження, оцінювати місця події, забезпечувати безпеку персоналу та пацієнта, застосовувати табельні засоби індивідуального захисту.

II. Деталізована програма ліцензійного іспиту «Крок М» (найменування розділу/ підрозділу/ теми)

Організація профілактики інфекцій та інфекційний контроль

Інфекційна безпека. Інфекційний контроль .

Асептика та антисептика в практичній діяльності медичного працівника.

Інструментальні методи діагностики. Підготовка та участь у дослідженнях

Ендоскопічні методи дослідження.

Ультразвукові дослідження.

Рентгенологічні методи дослідження.

Функціональні методи діагностики.

Застосування ліків. Способи та методи введення

Парентеральне введення ліків .

Ін'єкції. Ускладнення ін'єкцій та їх профілактика.

Найпростіші методи фізіотерапії

Застосування холоду.

Застосування тепла.

Хвороби крові і кровотворних органів

Анемії.

Гостра постгеморагічна.

Залізодефіцитна.

Фолієво-дефіцитна.

Лейкози.

Гострий лейкоз.

Хронічний лейкоз.

Ішемічна хвороба серця.

Стенокардія.

Серцево-судинні розлади

Інфаркт міокарда.

Артеріальна гіпертензія.

Серцево-судинна недостатність.

Гостра серцева недостатність (серцева астма, набряк легенів).

Гостра судинна недостатність (непритомність, колапс, шок).

Патологія артеріальних судин.

Облітеруючий ендартеріт.

Інсульт.

Патологія венозних судин.

Варикозна хвороба.

Тромбофлебіт.

Тромбоемболія.

Порушення серцевого ритму.

Хвороби дихальної системи

Обструктивна патологія.

Хронічні обструктивні захворювання легень.

Бронхіальна астма.

Стороннє тіло верхніх дихальних шляхів.

Стеноз верхніх дихальних шляхів.

Запальні та гнійні захворювання дихальної системи.

Пневмонія.

Плеврит.

Бронхоектатична хвороба.

Туберкульоз легень.

Рак легень.

Пневмоторакс.

Ушкодження легень та травми грудної клітки.

Професійні захворювання та професійні отруєння.

Патологія травної системи

Гастрит.

Виразкова хвороба шлунка і дванадцятипалої кишки.

Рак шлунка.

Гепатит хронічний.

Цироз печінки.

Холецистит.

Жовчно-кам'яна хвороба.

Панкреатит.

Гострий апендицит.

Перитоніт.

Кишкова непрохідність.

Кили.

Ушкодження черевної стінки та органів черевної порожнини (закриті та відкриті).

Шлунково-кишкова кровотеча (стравохід, шлунок, дванадцятипала кишка).

Патологія нирок і сечовивідних шляхів

Гломерулонефрит.

Пієлонефрит.

Нирковокам'яна хвороба.

Цистит.

Травми нирок та сечовивідних шляхів (сечового міхура, сечівника).

Гостра ниркова недостатність.

Жіноча репродуктивна система

Багатоплідна вагітність.

Фізіологічні пологи.

Періоди пологів.

Післяпологовий період.

Пізні гестози вагітних.

Акушерські кровотечі.

Кровотечі під час вагітності.

Кровотечі під час пологів та в ранньому післяпологовому періоді.

Порушення менструального циклу.

Травми жіночих статевих органів.

Запальні захворювання жіночих статевих органів.

Позаматкова вагітність.

Апоплексія яєчників.

Патологія шкіри і підшкірних тканин

Запальні захворювання шкіри та підшкірних тканин.

Неспецифічні запальні захворювання шкіри та підшкірних тканин (фурункул, карбункул, абсцес, флегмона, гідраденіт, панарицій).

Пролежні.

Бешиха.

Екзема.

Пошкодження м'яких тканин.

Рани.

Електротравма.

Опіки.

Відмороження.

Патологія опорно-рухового апарата і сполучної тканини

Ревматична хвороба.

Рахіт.

Травми.

Переломи (відкриті, закриті).

Вивихи.

Синдром тривалого роздавлювання.

Артрити.

Алергічні захворювання

Укуси та ужалення комах.

Кропив'янка.

Ангіоневротичний набряк.

Анафілаксія та анафілактичний шок.

Ендокринні захворювання

Хвороби щитоподібної залози.

Гіпертиреоз.

Гіпотиреоз.

Цукровий діабет.

Коматозні стани при цукровому діабеті.

Інфекційні та паразитарні хвороби

Захворювання переважно з фекально-оральним механізмом передачі.

Шигельоз, холера.

Черевний тиф.

Ботулізм.

Вірусний гепатит А.

Захворювання переважно з повітряно-крапельним механізмом передачі.

Менінгококова інфекція.

Кашлюк.

Кір, скарлатина, краснуха, вітряна віспа.

Захворювання переважно з трансмісивним механізмом передачі.

Малярія.

Захворювання переважно з рановим та інокуляційним механізмом передачі.

Правець.

Сказ.

Лептоспіроз.

Вірусні гепатити В, С.

Захворювання переважно з множинним механізмом передачі.

Чума.

III. Перелік тем до практично-орієнтованої частини

3.1 Внутрішня медицина

I. Інструментальні методи діагностики. Підготовка та участь у дослідженнях

1. Інструментальні та лабораторні методи обстеження пацієнта, діагностичне значення.

II. Хвороби дихальної системи

2. Бронхіти.

3. Бронхіальна астма.

4. Пневмонія (в тому числі абсцедуюча).

5. Туберкульоз легень.

6. Плеврит

7. Бронхоектатична хвороба.

8. Рак легень.

III. Серцево-судинні розлади

9. Набуті вади серця.

10. Артеріальна гіпертензія.

11. Атеросклероз.

12. ІХС, стенокардія.

13. Інфаркт міокарда.

14. Гостра серцева недостатність (ліво- і правошлуночкова). Серцева астма, набряк легень, ТЕЛА.

15. Гостра судинна недостатність (непритомність, колапс, шок).

16. Хронічна серцева недостатність.

17. Порушення серцевого ритму.

IV. Патологія травної системи

18. Гастрит.
19. Виразкова хвороба.
20. Рак шлунка.
21. Хронічний гепатит.
22. Цироз печінки.
23. Хронічний холецистит,
24. Жовчнокам'яна хвороба.
25. Хронічний панкреатит.

V. Патологія нирок і сечовивідних шляхів

26. Гломерулонефрит.
27. Пієлонефрит.
28. Цистит.
29. Нирковокам'яна хвороба.
30. Хронічна ниркова недостатність.

VI. Хвороби крові і кровотворних органів

31. Залізодефіцитна анемія (в тому числі постгеморагічна).
32. В₁₂ дефіцитна анемія.
33. Геморагічний діатез.
34. Гострий лейкоз.
35. Хронічний лейкоз.

VII. Ендокринні захворювання

36. Гіпотиреоз.
37. Гіпертиреоз.
38. Цукровий діабет.
39. Коматозні стани при цукровому діабеті.

VIII. Патологія опорно-рухового апарата і сполучної тканини

40. Ревматична хвороба.
41. Ревматоїдний артрит.
42. Системний червоний вовчок.
43. Склеродермія.
44. Деформівний остеоартроз.

IX. Алергічні захворювання

45. Укуси і ужалення комах.
46. Кропив'янка.
47. Ангіоневротичний набряк (набряк Квінке)
48. Анафілаксія і анафілактичний шок.

X. Професійні захворювання та отруєння

49. Пневмоконіози (силікоз, силікатоз).
50. Вібраційна хвороба.
51. Професійні отруєння та невідкладна допомога в разі гострих інтоксикацій.

3.1.1.Перелік тем з охорони праці:

- 1.Заходи і засоби професійної безпеки медичної сестри під час роботи з кров'ю. *(Гігієна праці, її значення).*
- 2.Охорона праці під час роботи зі склом, приладами зі скла. *(Заходи профілактики виробничого травматизму та професійних захворювань).*
- 3.Заходи безпеки під час роботи з харкотинням. *(Гігієна праці, її значення).*
- 4.Використання індивідуальних засобів захисту під час взяття біологічного матеріалу в протитуберкульозному закладі. *(Гігієна праці, її значення).*
- 5.Заходи безпеки при роботі з апаратами, що працюють під тиском (кисневий балон). *(Безпека під час експлуатації систем під тиском (балони, автоклави) і криогенної техніки).*
- 6.Охорона праці та безпека медичної сестри при роботі з електрокардіографом. *(Правила безпечної експлуатації електроустановок (електрозахисті засоби, заходи).*
- 7.Вимоги охорони праці в приміщеннях відділень терапевтичного профілю. *(Організація охорони праці на підприємстві)*
- 8.Охорона праці та безпека медичної сестри при проведенні хіміотерапії. *(Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників. Організація охорони праці на підприємстві).*
9. Охорона праці та безпека медичної сестри при проведенні антибіотикотерапії. *(Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників. Організація охорони праці на підприємстві).*
- 10.Заходи і засоби професійної безпеки медичної сестри під час роботи з біологічними виділеннями хворого (блювотні маси, кал). *(Гігієна праці, її значення).*

3.2. Педіатрія

1.Анемії:

-Гостра постгеморагічна.

-Залізодефіцитна.

-В-12, фолієво-дефіцитна.

2.Лейкози.

3.Серцево-судинна недостатність.

4.Гостра судинна недостатність (непритомність, колапс, шок).

5.Бронхіальна астма.

6.Стороннє тіло верхніх дихальних шляхів.

7.Пневмонія.

8.Бронхоектатична хвороба.

9.Туберкульоз легень.

10.Гастрит.

11.Виразкова хвороба шлунка і дванадцятипалої кишки.

12.Панкреатит.

13.Гломерулонефрит.

14.Пієлонефрит.

15.Цистит.

16.Рахіт.

17. Кропив'янка.
18. Анафілаксія та анафілактичний шок.
19. Хвороби щитоподібної залози.
20. Гіпертиреоз.
21. Гіпотиреоз.
22. Цукровий діабет.
23. Менінгококова інфекція.
24. Кашлюк.
25. Кір, скарлатина, краснуха, вітряна віспа.
26. Вірусні гепати.

3.2.1. Перелік тем з охорони праці:

1. Чи обов'язково медичному працівнику захищати дихальні шляхи за допомогою маски при огляді дитини? *(Гігієна праці, її значення).*
2. Чи потрібно акушерці, доглядаючи дитину, надягти захисний спецодяг? *(Гігієна праці, її значення).*
3. Дайте поради щодо зігрівання дитини. *(Організація охорони праці на підприємстві).*
4. Які показники температури, вологості, шуму, освітлення мають бути в палаті сумісного перебування матері і дитини для нормальних умов матері і дитини та для праці акушерки? *(Організація охорони праці на підприємстві).*
5. Поясніть правила користування кисневими балонами. *(Організація охорони праці на підприємстві).*
6. Які заходи слід провести у вогнищі інфекції? Як запобігти захворюванню у самого медичного працівника? *(Гігієна праці, її значення).*
7. Як повинна підготуватися акушерка до праці в палаті сумісного перебування матері і дитини. Хто має оцінити стан її здоров'я та допустити до роботи? *(Гігієна праці, її значення).*
8. Яку відповідальність може понести медичний працівник? *(Законодавча та нормативна база у сфері охорони праці).*
9. Як запобігти професійному алергічному дерматиту шкіри рук медичного працівника при здійсненні антибіотикотерапії? *(Гігієна праці, її значення).*
10. Чи можна кисневі інгаляції поєднувати з ефірно-масляними? *(Організація охорони праці на підприємстві).*

3.3. Акушерство

1. Робота жіночої консультації, завдання, звітна документація.
2. Робота пологового будинку, основні завдання, документація.
3. Анатомія жіночого тазу, тазового дна. Жіночий таз в акушерському аспекті. Тазовимірювання.
4. Методи дослідження вагітних і роділь. Діагностика ранніх та пізніх строків вагітності.
5. Пологи. Перебіг. Ведення. Післяпологовий період.

6. Дистрес плода. Асфіксія та реанімація новонародженого.
7. Тазові передлежання.
8. Багатоплідна вагітність.
9. Невиношування, переносування вагітності.
10. Неправильні положення плода.
11. Гестози вагітних.
12. Аномалії пологової діяльності.
13. Вузькі тази.
14. Розгинальні вставлення голівки плода.
15. Акушерські кровотечі.
16. Пологовий травматизм.
17. Акушерські операції.
18. Невідкладні стани в акушерстві.

3.3.1. Перелік тем з охорони праці:

1. Охарактеризуйте правила прийому вагітної в стаціонар, які повинна здійснювати акушерка з метою профілактики ВЛІ ? (*Законодавча та нормативна база у сфері охорони праці*).
2. Які засоби індивідуального захисту повинна використати акушерка при наданні невідкладної допомоги ? (*Організація охорони праці на підприємстві*).
3. При наданні допомоги кров потрапила акушерці в рот, що повинна зробити акушерка з метою екстреної постконтактної профілактики ВІЛ інфекції? (*Організація охорони праці на підприємстві*).
4. Охарактеризуйте вимоги до спец. одягу акушерки при прийнятті пологів. (*Гігієна праці, її значення*).
5. Яких вимог безпеки під час роботи повинна дотримуватись акушерка ? (*Організація охорони праці на підприємстві*).
6. Охарактеризуйте вимоги до обробки рук акушерки перед прийняттям пологів. (*Гігієна праці, її значення*).
7. Приймаючи пологи акушерка проколола палець: негайно зняла рукавичку, витиснула з місця проколу краплю крові, обробила 96% спиртом, заклеїла пластирем. Чи правильні дії акушерки ? (*Організація охорони праці на підприємстві*).
8. Які вимоги безпеки перед початком роботи повинна перевірити акушерка? (*Організація охорони праці на підприємстві*).
9. В якій палаті пологового будинку повинні народжувати роділлі з інфекційним захворюваннями в стадії гострих клінічних проявів? (*Законодавча та нормативна база у сфері охорони праці*).

3.4. Гінекологія

1. Методи обстеження гінекологічних хворих.
2. Порушення ОМЦ.
3. Запалення жіночих статевих органів.
4. Безпліддя.

5. Аномалії розвитку, неправильні положення, опущення та випадіння жіночих статевих органів.
6. Фонові, передракові захворювання жіночих статевих органів.
7. Пухлини жіночих статевих органів.
8. Невідкладні стани в гінекології.
9. Репродуктивне здоров'я. Контрацепція.

3.4.1. Перелік тем з охорони праці:

1. Акушерка приготувалася ушивати розрив промежини. Чи має право акушерка виконувати дану операцію? *(Законодавча та нормативна база у сфері охорони праці)*.
2. Вкажіть якими інфекціями через кров може заразитися акушерка? *(Організація охорони праці на підприємстві)*.
3. Які вимоги безпеки після закінчення роботи має перевірити акушерка? *(Організація охорони праці на підприємстві)*.
4. Чи повинна акушерка при наданні допомоги вдягнути рукавички якщо повинна, то які (стерильні, нестерильні), відомо що ВІЛ статус жінки негативний? *(Організація охорони праці на підприємстві)*.
5. Охарактеризуйте вимоги до прибирань приміщень пологового будинку. *(Організація охорони праці на підприємстві)*.
6. При наданні допомоги акушерка випадково проколола палець. Які дії екстреної профілактики ВІЛ інфекції повинна здійснити акушерка? *(Організація охорони праці на підприємстві)*.
7. При наданні допомоги акушерка порвала рукавичку, кров попала на неушкоджену шкіру. Здійсніть екстрену постконтактну профілактику ВІЛ інфекції. *(Організація охорони праці на підприємстві)*.
8. Згідно якого наказу проводиться профілактика ВІЛ в акушерському стаціонарі. Охарактеризуйте організаційні заходи. *(Законодавча та нормативна база у сфері охорони праці)*.
9. При наданні допомоги акушерка травмувалася. Що називають аварією? *(Організація охорони праці на підприємстві)*

IV. Перелік практичних навиків до практично-орієнтованої частини

4.1 Внутрішня медицина

Дослідження

1. Продемонструйте забір крові із вени на біохімічне дослідження.
2. Продемонструйте забір крові на коагулограму.
3. Продемонструйте техніку проведення дуодентального зондування.
4. Продемонструйте техніку вимірювання температури тіла на муляжі. Зареєструйте дані в температурний лист.
5. Продемонструйте техніку визначення пульсу, визначте його характеристики, оцініть отримані дані. Зареєструйте дані в температурний лист.
6. Продемонструйте техніку визначення артеріального тиску, оцініть отримані дані. Зареєструйте дані в температурний лист.

- 7.Продемонструйте техніку проведення фракційного зондування шлунку з парентеральним подразником.
- 8.Продемонструйте техніку проведення шлункового зондування з ентеральним подразником.
- 9.Продемонструйте техніку збору харкотиння на БК, атипіві клітини, бактеріального дослідження.
- 10.Продемонструйте забір сечі на загальний аналіз, за Нечипоренком, Зимницьким. Поясніть особливості виконання.

Ін'єкції

- 11.Продемонструйте внутрішньом'язове введення цефтріаксону 0,5 на муляжі.
- 12.Продемонструйте внутрішньовенне струминне введення 10% хлористого кальцію.
- 13.Продемонструйте внутрішньом'язове введення біциліну-3 на муляжі.
- 14.Продемонструйте техніку кровопускання.
- 15.Монтаж системи для внутрішньовенне крапельного введення ліків.
- 16.Проведіть внутрішньошкірну пробу на чутливість до ампіциліну.
- 17.Продемонструйте підшкірне введення камфори 20% на муляжі.
- 18.Продемонструйте введення 12 ОД інсуліну на муляжі.
- 19.Продемонструйте техніку внутрішньовенного струминного введення корглікону (0.6 мг/мл)
- 20.Продемонструйте внутрішньовенне краплинне введення 200 мл фізіологічного розчину натрію хлориду.

Проста фізіотерапія та догляд

- 21.Продемонструйте техніку зондового промивання шлунка на муляжі.
- 22.Продемонструйте заходи по профілактиці пролежнів.
- 23.Продемонструйте подачу грілки пацієнту.
- 24.Продемонструйте техніку постановки олійної клізми.
- 25.Продемонструйте техніку застосування гірчичників. Показання, протипоказання
- 26.Накладіть водно-спиртовий зігрівальний компрес на зовнішню поверхню середньої третини плеча
- 27.Продемонструйте техніку застосування міхура з льодом, показання, протипоказання.
- 28.Продемонструйте техніку застосування газовивідної трубки. Показання, протипоказання.
- 29.Продемонструйте техніку користування кишеньковим інгалятором.
- 30.Продемонструйте техніку постановки очисної клізми.

4.2. Педіатрія

1. Провести лікувальну ванну. Обробити поприлості.
2. Провести туалет пупкової ранки.
3. Догляд за дитиною з гемолітичною жовтяницею. Провести фототерапію новонародженій дитині.
4. Розрахувати дозу вітаміну Д3 для профілактики рахіту.
5. Провести ранковий туалет грудної дитини.

6. Провести контрольне зважування-годування.
7. Продемонструвати техніку введення вакцини БЦЖ.
8. Закапати краплі в очі, ніс, вуха.
9. Проведення оральної регідратації.
- 10.Продемонструвати обробку слизової рота при стоматиті.
- 11.Виміряти АТ у дитини 10 років.
- 12.Зібрати зіскоб з перианальних складок, кал на яйця гельмінтів.
- 13.Допомога при ларингоспазмі.
- 14.Поставити зігрівальний компрес на вухо.
- 15.Зібрати сечу за Нечипоренко.
- 16.Виміряти температуру тіла недоношеному новонародженому. Правила користування кувезом.
- 17.Провести гігієнічну ванну.
- 18.Поставити гірчичники дитині раннього віку.
- 19.Взяти кал для копрологічного та бактеріологічного дослідження.
- 20.Підрахувати пульс і дихання у дитини першого року життя.
- 21.Промити шлунок дитині раннього віку.
- 22.Провести антропометрію: зважити, виміряти зріст.
- 23.Догляд за дитиною зі стенозуючим ларинготрахеїтом.
- 24.Зробити очисну клізму дитині раннього віку. Здійснити догляд під час блювання.
- 25.Провести первинний туалет новонародженої дитини (оцінка за шкалою Апгар).
- 26.Взяти мазок із зів та носа на наявність менінгокока.
- 27.Провести вакцинацію проти паротиту, краснухи, кору.
- 28.Продемонструйте пальпацію периферичних лімфовузлів і оцініть їх стан.
- 29.Догляд за дитиною з внутрішньочерепною травмою. Продемонструвати годування новонародженої дитини через зонд.
- 30.Провести вакцинацію проти гепатиту В.

4.3.Акушерство

- 1.Проведіть ручне відшарування плаценти і виділення посліду.
- 2.Проведіть реанімаційні заходи при асфіксії новонародженого в разі вилиття чистих навколоплодових вод.
- 3.Проведіть зовнішнє акушерське обстеження (4 прийоми Леопольда).
- 4.Визначте фактичну крововтрату в пологах. Розрахуйте фізіологічну для роділлі вагою 70 кг. Дайте оцінку.
- 5.Проведіть реанімаційні заходи при асфіксії новонародженого в разі вилиття вод забруднених меконієм.
- 6.Проведіть огляд посліду та огляд пологових шляхів у дзеркалах.
- 7.Охарактеризуйте правила ведення II періоду пологів. Надайте акушерську допомогу у пологах.
- 8.Охарактеризуйте правила ведення I періоду пологів. Визначте тривалість перейм і пауз між ними, дайте оцінку. Заповніть партограму.
- 9.Проведіть внутрішнє акушерське дослідження, амніотомію. Продемонструйте прийом Піскачека.

10. Виміряйте розміри тазу, індекс Соловйова, діагональну конюгату. Розрахуйте справжню конюгату.
11. Підготуйте все необхідне для пологостимуляції. Розкажіть правила.
12. Проведіть перший туалет новонародженого.
13. Продемонструйте біомеханізм пологів при передньому виді потиличного передлежання.
14. Продемонструйте біомеханізм пологів при тазовому передлежанні плода.
15. Продемонструйте послідовні заходи по боротьбі з гіпотонічною кровотечею.
16. Продемонструйте активну тактику ведення III періоду пологів. Охарактеризуйте ознаки відокремлення плаценти від стінок матки.
17. Підготуйте інструментарій для накладання акушерських щипців, перелікуйте показання, етапи операції.
18. Виміряйте висоту стояння дна матки, обводу живота, підрахуйте передбачену вагу плода, вислухайте серцебиття плода.
19. Продемонструйте біомеханізм пологів при задньому виді потиличного передлежання.
20. Продемонструйте виділення посліду зовнішніми прийомами.
21. Визначте дату допологової декретної відпустки. Розрахуйте передбачену дату пологів.
22. Продемонструйте асинклітичні вставлення голівки плода.
23. Підготуйтеся як акушерка до пологів (роділлю, лоток для прийому пологів, столик, руки акушерки).
24. Продемонструйте техніку допомоги за Цов'яновим I, II, класичну ручну допомогу.
25. Підготуйте інструменти для вишкрібання порожнини матки у разі кровотечі у пізньому післяпологовому періоді, медичного аборт, міні-аборт.
26. Підготуйте інструменти для епізіо-, перінеотомії. Назвіть показання, умови, продемонструйте.
27. Визначте ознаку Вастена, Цангемейстера. Дайте оцінку.
28. Підготуйте інструменти для плодорушівних операцій.
29. Підготуйте усе необхідне для накладання швів на піхву і промежину. Перелічіть правила ушивання. Проведіть догляд і зняття швів.
30. Продемонструйте техніку зціджування молочних залоз мануальним способом та допомогою молоковідсмоктувача, охарактеризуйте правила.

4.4. Гінекологія

1. Візьміть мазок на визначення ступеня чистоти піхви, опишіть направлення.
2. Візьміть мазок на онкоцитологію, опишіть направлення.
3. Візьміть мазок на гонорею, опишіть направлення.
4. Візьміть мазок на «гормональне дзеркало», опишіть направлення.
5. Проведіть провокації перед взяттям мазка на гонорею. Проведіть бактеріологічний посів на гонорею.
6. Проведіть піхвове спринцювання. Вкажіть особливості гарячого спринцювання,

ірігації.

7.Зберіть набір інструментів для кольпоскопії. Підготуйте необхідні розчини для проведення проби Шилера, охарактеризуйте її.

8. Зробіть піхвову ванночку.

9. Зберіть акушерсько-гінекологічний анамнез.

10. Введіть піхвовий тампон.

11.Введіть порошок леворину в піхву.

12.Проведіть тести функціональної діагностики. Дайте оцінку.

13.Накресліть графік нормальної базальної температури та при ановуляції.

14.Зберіть набір інструментів та все необхідне для штучного аборту, міні-аборту, медикаментозного аборту.

15.Зберіть набір інструментів для біопсії шийки матки.

16.Зберіть набір інструментів для пункції черевної порожнини через заднє склепіння.

17.Зберіть набір інструментів для фракційного вишкрібання.

18.Зберіть набір інструментів для аспіраційної біопсії, пайпель біопсії.

19.Зберіть набір інструментів для метросальпінгографії.

20.Зберіть набір інструментів для зондування порожнини матки та гідротубації. Назвіть склад розчину для гідротубації.

21.Зберіть набір інструментів для введення та видалення ВМК.

22.Проведіть огляд шийки матки в дзеркалах.

23.Проведіть бімануальне дослідження. Охарактеризуйте різновиди.

24.Продемонструйте техніку пальпації молочних залоз.

25.Підготуйте хвору (вагітну) до УЗД органів малого тазу.

26.Підготуйте хвору до планової та піхвової гінекологічної операції.

27.Підготуйте хвору до ургентної та малої гінекологічної операції.

28.Проведіть тампонаду піхви при кровотечі внаслідок патології шийки матки.

29.Зберіть набір інструментів для видалення поліпу шийки матки (на ніжці або на широкій основі).

30.Проведіть огляд зовнішніх статевих органів. Введіть піхвовий песарій.

V. ПЕРЕЛІК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

Перелік літератури

5.1 Внутрішня медицина

Основна

Шведа М.І., Пасечко Н.В. Терапія. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2007.

Допоміжна

Бондаренко А.Д. Навчально-методичний посібник із терапії. — К., 2003.

Внутрішня медицина: Терапія: підручник / Н.М. Середюк, І.П. Вокалюк. — К., 2010.

Довідник домашнього лікаря / В.Д. Казьмін. — М.: Астрель, 2000.

Єпішин А.В. Внутрішні хвороби. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2005.

Єпішин А.В. Пропедевтика внутрішніх хвороб з доглядом за терапевтичними

хворими, 2003.

Круглікова В.М., Шевцова Л.І. Практикум із внутрішніх хвороб у модулях. — К.: Медицина, 2008.

Медсестринство у внутрішній медицині / За ред. В.В. Стасюка. — К.: ВСВ “Медицина”, 2010.

Медсестринство у внутрішній медицині / М.Б. Шегедин, І.А. Шуляр, Л.М. Подносова, Л.П. Дацко, О.Т. Шавала. — К.: Медицина, 2009.

Мостовий Ю.М. Сучасні класифікації та стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів. — Вінниця, 2011.

Навчальний посібник з внутрішньої медицини: навч. посіб. / Фойняк В.М., Бондаренко А.Д. та ін. — К.: Медицина, 2010.

Середюк Н.М. Внутрішня медицина. Терапія. — 2-ге вид., стереотип. — М.: Медицина, 2007.

Шегедин М.Б., Шуляр І.А., Подносова Л.М. та ін. Медсестринство в терапії. — Дрогобич: Видавнича фірма “Відродження”, 2006.

Яворський О.Г. Пропедевтика внутрішніх хвороб. — К.: Здоров’я, 2004.

5.2 Педіатрія

Основна

Капітан Т. В. Пропедевтика дитячих хвороб з доглядом за дітьми. — Вінниця: ДП ДКФ, 2006. — 792 с.

Педіатрія / За ред. С.К. Ткаченка, Р.І. Поцюрка. — К.: Здоров’я, 2003. — 752 с.

Запорожан.В.М. Підручник «Акушерство і гінекологія» том 2 Неонатологія Київ ВСВ Медицина – 2013 – 927с.

Федорців О.Є. Лобода В.Ф. Медсестринство в педіатрії. Навчальний посібник у трьох частинах Частина І Неонатологія Тернопіль «Укрмедкнига» - 2010 – 243с.

Допоміжна

Л.М. Слободян. В.Ф. Лобода. Н.Б. Процайло / За ред. Л.М. Слободян. Діагностика захворювань та реабілітація дітей /— Тернопіль: Укрмедкнига, 2004. — 614 с.

Л.С. Слободян. Довідник педіатра / — Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. — 456 с.

Р.І. Поцюрка, Л.С. Леськів, М.М. Монастирський / За ред. Р.І. Поцюрка. Навч. посібник Невідкладні стани в педіатрії— К.: Медицина, 2006. — 192 с.

О.В. Тяжка. О.П. Вінницька. Т.І. Лутай / За ред. О.В. Тяжкої. Навч. посібник для студ. ВМНЗ освіти І—ІІ рівня акредитації Педіатрія.— К.: Медицина, 2006. — 552 с.

5.3.Акушерство

Основна

В.І. Грищенко, М.О. Щербина. Акушерство і гінекологія: У 2 кн. / За ред.

В.І. Грищенко, М.О. Щербини. — К.: ВСВ “Медицина”, 2011.

В.І. Грищенко, М.О. Щербина. Акушерство: підручник / За ред. В.І. Грищенко.—

К.: Медицина, 2009.

Назарова І.Б. Невідкладні стани в акушерстві. — К.: Медицина, 2006.

Назарова І.Б., Самойленко В.Б. Фізіологічне акушерство. — К.: Медицина, 2009.

Самойленко В.Б., Назарова І.Б., Шембелев І.Г., Муштенко Н.П. Патологічне акушерство. Оперативне акушерство. — К.: Медицина, 2012.

Скачко Б.Г. ВІЛ/СНІД. Профілактика. Лікування. Реабілітація. — К.: Медицина, 2006.

Степанківська Г.К., Михайленко О.Т. Акушерство. — К.: Здоров'я, 2000.

Шатило В.Й., Яворський П.В. Практикум з фантомного акушерства: Навч. посібник. — 2-ге вид. — К.: ВСВ “Медицина”, 2012.

Допоміжна

Назарова І.Б. Медсестринство в акушерстві. — К.: Медицина, 2008.

Тарасюк В.С., Куганська Г.Б. Охорона праці у лікувально-профілактичних закладах. Безпека життєдіяльності. — К.: ВСВ “Медицина”, 2010.

С.Хміль, «Акушерство» - Тернопіль: Укрмедкнига, 2008.

5.4. Гінекологія

Основна

В.І. Грищенко, М.О. Щербина. Акушерство і гінекологія: У 2 кн. / За ред.

В.І. Грищенко, М.О. Щербини. — К.: ВСВ “Медицина”, 2011.

В.І. Грищенко, М.О. Щербина. Акушерство: підручник / За ред. В.І. Грищенко. — К.: Медицина, 2009.

Назарова І.Б. Невідкладні стани в акушерстві. — К.: Медицина, 2006.

Назарова І.Б., Самойленко В.Б. Фізіологічне акушерство. — К.: Медицина, 2009.

Самойленко В.Б., Назарова І.Б., Шембелев І.Г., Муштенко Н.П.

Патологічне акушерство. Оперативне акушерство. — К.: Медицина, 2012.

Скачко Б.Г. ВІЛ/СНІД. Профілактика. Лікування. Реабілітація. — К.: Медицина, 2006.

Степанківська Г.К., Михайленко О.Т. Акушерство. — К.: Здоров'я, 2000.

Шатило В.Й., Яворський П.В. Практикум з фантомного акушерства: Навч. посібник. — 2-ге вид. — К.: ВСВ “Медицина”, 2012.

Допоміжна

Назарова І.Б. Медсестринство в акушерстві. — К.: Медицина, 2008.

Тарасюк В.С., Куганська Г.Б. Охорона праці у лікувально-профілактичних закладах. Безпека життєдіяльності. — К.: ВСВ “Медицина”, 2010.

С.Хміль, «Акушерство» - Тернопіль: Укрмедкнига, 2008.

5.5. Охорона праці

Яремко З.М. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник / Яремко З.М. — Львів : Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. — 300 с.

Яремко З.М. Безпека життєдіяльності : короткий виклад та засоби контролю знань.

- Запорожець О.І. Безпека життєдіяльності / О.І. Запорожець, Б.Д. Халмурадов, В.І. Применко та ін. – Київ : Центр учбової літератури, 2013. – 448 с.*
- Васійчук В.О. Основи цивільного захисту. Навчальний посібник / В.О. Васійчук, В.Є. Гончарук, С.І. Качан, С.М. Мохняк. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2010. – 384 с.*
- Кіт Л. Я. Основи рятування і збереження життя людини у невідкладному стані. Навчально-методичний посібник / Л.Я. Кіт, Н.В. Наливайко. – Львів : Друк на потребу, 2017. – 135 с.*
- Жидецький М. Основи охорони праці: Підручник.-к.: Каравелла; Львів: Новий Світ-2003.-408с.*
- Гандзюк В. Основи охорони праці: Підручник.- Львів: Афіша, 2002.-320с.*
- Тарасюк В. Охорона праці в лікувально – профілактичних закладах. Безпека життєдіяльності: Підручник. – к.ВСВ : «Медицина», 2010. – 488с.*
- Керб Л. Основи Охорони праці: Підручник. – к.: 2001.*
- Касевич Н. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників. – к.: Медицина, 2007.*